

Tanítási tervezet

1. Alapadatok

Az óra időpontja: 2021. november 26.

Iskola, osztály: ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Általános Iskola és Gyakorló Gimnázium, 9.c

Iskola neve és címe: ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Általános Iskola és Gyakorló Gimnázium, 1146, Budapest, Cházár András u. 10.

Tanít: Adamicza Andor

Témakör megnevezése: Magyarország társadalomföldrajza

Tanítási egység (téma) címe: Településföldrajz Magyarországon

Az óra (jellemző) típusa: Új ismereteket szerző és feldolgozó óra

2. Tantervi követelmények

2.1. A tanítási óra oktatási céljai:

- Magyarország településtípusainak megismerése és felismerése a hétköznapi életben
- Megnevez szempontokat, amik alapján csoportosítani lehetne az egyes településeket
- Megismeri és bemutatja az egyes településtípusok közti különbségeket
- Naprakész adatokkal rendelkezik Magyarország városait és tanyáit illetően.
- A különféle településtípusokban élők mindennapjainak és lehetőségeinek megismerése

2.2. A tanítási óra képzési, fejlesztési céljai:

- A településfajták, a településhálózat átalakulásának értelmezése; lakókörnyezetek és életmódbeli jellemzők (nagyvárosi, városi, falusi települések, természeti, épített és emberi környezet, gazdasági, szociális eltérések) megkülönböztetése.
- A kommunikációs készség fejlesztése
- Az ábraelemzés, matematikai készség fejlesztése
- Problémamegoldó képesség fejlesztése

2.3. A tanítási óra nevelési céljai:

- A közös munkában való hatékony részvétel
- Az egyéni gondolatok megfogalmazása és kommunikálása
- Magyarországnak, mint szülőföldnek a megismerése
- A csoportban munkálkodás előnyeinek megtapasztaltatása

2.4. Oktatási követelmények:

a. Fogalmak:

- új: településhálózat, központi funkció, törpefalu, aprófal, kistalu, nagyfal, óriásfal, kistalu, kisváros, középváros, nagyváros, óriásfal, szórványtelepülés, közigazgatási besorolás
- megerősítendő: főváros, város, falu, tanya,

b. Folyamatok:

- új: A népességszám növekedésével bővül a település funkcióinak száma, településhálózat kialakulása
- megerősítendő: A fiatalkorúak faluból városba költözése

- c. Összefüggések:
- új: A népesség és a település funkcióinak kapcsolata, tanya és a központi település kapcsolata, a települések közti kapcsolódási formák (településhálózat), a városi lakosság aránya és a falusi települések többsége
  - megeősítendő: A város és vidék életmódbeli különbségei; a nagyváros tulajdonságai;
- d. Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek:
- A tematikus térképek vizsgálata
  - Települések közti kapcsolatok megfigyelése
  - Különböző településtípusok közti eltérések vizsgálata
  - Egy tanya tulajdonságainak vizsgálata
- e. Fejlesztendő készségek, kompetenciák (mit, mivel?):
- kommunikációs kompetencia – egyéni munka, csoportmunka, feladatok ellenőrzése
  - digitális kompetencia – mentimeter használata, qr-kód beolvasása
  - intellektuális kompetencia – gondolkodtató kérdések feltétele, problémamegoldó szituációk (feladatlap) generálás, s megoldás
  - matematikai kompetencia – egy-egy téma rendszerezése,
- f. Főbb tanulói tevékenységek:
- egyéni munka
  - csoportmunka

3. Szemléltető és munkaeszközök

- Projektor (PowerPoint előadás vetítése, térképek vetítése, képek vetítése)
- Atlasz (Magyarország közigazgatása és közlekedése - tematikus térkép)
- Feladatlap (Üres táblázat és a hozzá tartozó 3 szöveg)

4. Felhasznált irodalom

- KUSZTOR ADÉL – DR. MAKÁDI MARIANN – POKK PÉTER – SZÖLLŐSSY LÁSZLÓ: Földrajz 8. tankönyv. Oktatási Hivatal (Eszterházy Károly Egyetem), 2017
- Magyarország településhálózata 2.. Városok-falvak. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 2015. 12.o. (https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo_telepuleshalozata/varosok_falvak.pdf - 2021.11.24.)
- Makádi Mariann, Horváth Gergely, Farkas Bertalan Péter: Tanulási-tanítási technikák a földrajztanításban Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2013. (https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2011-0073_tanulasi_tanitasi_technikak_foldrajzitanitasban/ch05.html - 2021.11.20.)
- Szervezeti és munkaformák (http://geogo.elte.hu/images/7_Szervezeti_munkaformak_OK.pdf - 2021.11.21.)

Az óra részletes felépítése

Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Didaktikai módszer	Munkaforma	Eszköz
0-1. perc	<p>Bevezető</p> <p>Az osztály köszöntése, a felszerelés előkészítése, füzetek kinyitása</p> <p>Az óra témájának közlése: Magyarország településföldrajza</p>		tanári közlés	frontális osztálymunka	-----
2-4. perc	<p>Ráhangelődés az új témára – Mentimeter használata</p> <p>Feladat: Gyűjtsünk minél több különböző szempontot, ami alapján csoportosítani lehetne az egyes településtípusokat! – Ehhez használjuk a Mentimeter oldalát.</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Konkrét dolgokra gondolatok, amik különböznek egyes településtípusok között” <p>Válaszok megírása</p>	motiváció	asszociációs játék	egyéni munka	PC → Mentimeter: https://www.menti.com/bd896y8cfy ppt 2. dia
4-5. perc	A tanár által vezetve a beérkezett válaszok ellenőrzése, megbeszélése és értékelése	ellenőrzés és értékelés	szóbeli értékelés	frontális osztálymunka	Mentimeter: https://www.menti.com/bd896y8cfy
5-7. perc	A tanár reflektál a beérkezett válaszokra és kivetíti a helyes és szakszerű szempont megfogalmazásokat. Ezeket a diákoknak le kell írniuk a füzetükbe.	összefoglaló rögzítés	tanári közlés	frontális osztálymunka	ppt 3. dia
8-12. perc	<p>A településeket legáltalánosabb módon a népesség alapján szokták kategorizálni. Ez alapján 8 különböző kategóriát használunk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A falvak 5 csoportjának felsorolása - A városok 3 csoportjának felsorolása <p>A népesség település típusonkénti megoszlás A népesség aránya város/falu viszonylatban</p> <p>Próbáljuk meg leolvasni, hogy a törpe és az aprófalvak</p>	<p>rendszerezés</p> <p>elemzés</p>	<p>tanári közlés</p> <p>ábraelemzés</p>	frontális osztálymunka	<p>ppt 4. dia</p> <p>ppt 5-6. dia</p>

	<p>Magyarország mely területeire jellemzőek? → Megye szinten határozzuk meg!</p> <p>Most pedig az óriásfalvak elhelyezkedését olvassuk le hasonlóképpen! → szintén rögzítsük a füzetbe!</p> <p>Érdekesség: A 10 legkisebb és legnagyobb magyar település listájának felvillantása. Nagyon kicsi elemzése a listának, főleg a nagyvárosok esetében.</p>	<p>elemzés</p> <p>tényfeltárás</p>	<p>ábraelemzés</p> <p>kiselőadás szemléltetéssel</p>		<p>ppt 7. dia</p> <p>ppt 8. dia</p> <p>ppt 9. dia</p> <p>ppt 10. dia</p>
13-28. perc	<p>Feladat: Gyűjtsünk szempontokat, hogy mikben térhet el a falusi élet a városi élettől. <u>Milyen különbségek, avagy hasonlóságok vannak?</u></p> <p>A beérkezett tulajdonságok felkerülnek a táblára – persze pontosítva, leegyszerűsítve, hogy könnyen beférjen a kiadásra kerülő táblázatba.</p> <p>Táblázat kiosztása és a szövegek kiosztása</p> <p>3 fős csoportba rendeződés - csoportmunka</p> <p>Mindenki kap egy szöveget egy településről. Az előzetesen összegyűjtött szempontok alapján gyűjtsék ki és írják a táblázatba a hiányzó infókat. → Miután végeztek SORONKÉNT olvassák össze az infókat és töltsék ki a táblázataikat.</p>	<p>elemzés</p> <p>alkalmazás</p>	<p>egyéni vizsgálódás</p> <p>szöveges értékelés</p> <p>szövegelemzés és kooperatív táblázatkitöltés</p>	<p>csoportmunka</p>	<p>1. melléklet</p> <p>2. melléklet</p>
29-32. perc	<p>A kitöltött táblázat ellenőrzése, hiányosságok kiegészítése.</p>	<p>ellenőrzés, rögzítés</p>	<p>szóbeli értékelés</p>	<p>frontális osztálymunka</p>	

33-35. perc	<p>Településhierarchia</p> <p>A kivetített ábra elemzése → <i>Az egyes települések hierarchikusan rendszerben követik egymást.</i></p> <p><i>Mit szimbolizál a piramis forma?</i> → Az egyes csoportok mennyiségét.</p>	elemzés elemzés	Ábraelemzés	frontális osztálymunka	ppt 11. dia
36-41. perc	<p>Asszociációs játék</p> <p>7 diát fogok vetíteni, amiről 7 fontos ismételhető lehet asszociálni a tanyákkal kapcsolatban → Ezeket le kell írni a füzetbe egymás alá → a „Szórványtelepülés” fogalmát én fogom elmondani, nem nekik kell kitalálni. → utólag kiegészítem.</p> <p>Mindegyik dián van egy segítő szempont, ami alapján kell valamit leírni.</p> <p>Diákként 0,5p áll a rendelkezésükre → 3,5p utána pedig leellenőrizzük és kivetítem a jó megoldásokat</p>	absztrakció ellenőrzés, rögzítés	képelemzés – egyéni munka szóbeli értékelés	egyéni munka	ppt 12. dia 13. dia 14. dia 15. dia 16. dia 17. dia 18. dia 19. dia
42-45. perc Ez átcsúszhat a következő órára	<p>Tanár: „Az egyes települések csak önmagukban állnak a földrajzi térben?” – mint a 4. dián?</p> <p>Mi kapcsolja össze a településeket? – kérdi a tanár</p> <p>Vannak különféle funkcióval rendelkező települések: gyárral rendelkező – mezőgazdasági árukat termelő település – középiskolával rendelkező település – fürdővárosok stb.</p> <p>Ezek mind <u>az infrastruktúra segítségével</u> ([vízi]utak, vasutak) <u>vannak kapcsolatban</u> az áru, munkaerő, ezeken keresztül áramlik a földrajzi térben → HÁLÓZATOSSÁG</p>	tényfeltárás absztrakció	kiselőadás szemléltetéssel	frontális osztálymunka	ppt 20. dia ppt 21. dia

Melléklet – 1

Szövegek 3 különböző településről

Aprófalu – Vámoscsalád (278 fő, 2021)

A főút mellett fekvő kis falu lélekszáma évtizedek óta csökken, nagy az elvándorlás. A régi házak már nem találunk újra gazdára, sok az üres, omladozó porta. Kevés a gyerek, de sok az egyedül élő nyugdíjas. Óvoda vagy iskola régóta nem üzemel helyben; a gyerekek a szomszédos faluba és kisvárosba utaznak reggelente. Van vasútállomása a falu szélén, illetve néhány buszmegállója, ahonnan óránként két óránként indul buszjárat. Az élelmiszerbolt árukészlete korlátozott, a péksüteményeket, mirelit árut, tejtermékeket mozgóboltokból is árulják a faluban. Nagyobb bevásárlásért már 25 kilométert kell utazni a legközelebbi nagyáruházba. A postai szolgáltatásokat mobilposta végzi. Kevesen élnek a mezőgazdaságból, jellemzően csak saját fogyasztásra termesztik a zöldséget, gyümölcsöt. A többség a környező városokban talált munkahelyet. A kocsmán és a fodrászaton kívül nincs más helyi szolgáltatás. A helyi közösségi élet egyik központja a művelődési ház, másik a templom. Az úthálózat kicsi, mivel kevés utca van. A falu főútja aszfaltozott, hiszen itt nagyobb a közlekedés, viszont a mellékutak, kisebb utcák javarészt nincsenek leaszfaltozva.

Óriásfalv vagy kisváros? – Albertirsa (13 286 fő, 2021)

A település 2003-ban ugyan megkapta a városi rangot, de jellegében átmenetet képez az alföldi falusias óriástelepülések és a kisvárosok között. A házak jórészt földszintesek, viszont már egyre több az emeletes házak száma, a telkek nagyok, és a lakosok többsége műveli is a földjét. Főleg családi fogyasztásra termelnek, de vannak mezőgazdaságból élő vállalkozók is. A helyi szolgáltatások kielégítőek, szinte mindent meg lehet vásárolni helyben: az élelmiszerektől a ruházatokon át a lakberendezésig. Munkahely is akad, de a főváros viszonylagos közelsége (40 km) miatt sokan oda járnak dolgozni. A gyerekek helyben tudnak óvodába és általános iskolába járni. A kulturális rendezvények (városnap, koncertek, bálók) mellett élénk a helyi sportélet is. Nyaranta a fürdőzni vágyók is élvezhetik a helyi strandot. Vasútállomás és 10-nél is több buszmegálló üzemel a településen, ahonnan 20-25 perc alatt el lehet érni egy nagyobb várost. Az úthálózat jól kiépített, a település túlnyomó többségén aszfaltozott utcák vannak. Közel van az M4-es autópálya, illetve egy két főút is.

Nagyvárosok – Nyíregyháza (116 554 fő, 2021)

A hetedik legnépesebb városa Magyarországnak. Fiatalok, középkorúak és nyugdíjasok egyaránt élnek itt. Legkeletibb nagyvárosunkban jól kiépítettek a helyi szolgáltatások és szórakozásra is több lehetőség nyílik: működik mozi, színház, élményfürdő, az állatkert pedig az egész országból vonzza a látogatókat. A város központjában többemeletes lakóépületek, panellakások jellemzőek, illetve akadnak akár 100 éves épületek is, amik közfunkciót töltenek be. Ahogy kifelé haladunk a városból, úgy alacsonyodnak az épületek is, a külső területeken kertes családi házak jellemzőek. A bevásárlást a városszéli nagy üzletláncokban, a kis boltokban vagy a piacon is lehet intézni. Középfelsőiskolába az egész megyéből járnak diákok, a Debreceni Egyetemnek több főiskolai kara is működik itt. A profi és amatőr sportolók számára stadion, fedett sportcsarnok és uszoda is létesült. Városnap, koncertek, fesztiválok, majális, illetve sok másik egyéb program közül válogathatnak az itt élők. Színház és mozilehetőség, korzózás és sétálóutca akad a kikapcsolódni szándékozóknak. A

gazdaság is sok munkalehetőséget kínál, ezért munkanélküliség a kedvezőtlen megyei átlagnál jóval alacsonyabb. A rendszerváltás után több 100 főt foglalkoztató külföldi cégek is letelepedtek. A város megyeszékhely, ezért a hivatalos ügyek intézésére helyben van lehetőség. A vasútállomás és buszpályaudvar nagy, akár félóraként is indulnak helyközi és zónázó vonatok/buszok az ország különböző irányába. A város legtöbb részén aszfaltozott út van, lámpákkal ellátott kereszteződések.

Melléklet – 1
Táblázat a 3 városhoz

Szemponatok	Aprófalú	Kisváros	Nagyváros
Népességszám, korosztály			
Lakóépületek jellege			
Közüntézmények			
Jellemző gazdálkodási ág			
Munkalehetőség			
Közösségi élet színterei			
Úthálózat			
Bevásárlási lehetőségek			
Helyi szolgáltatások			
Közlekedés			

Melléklet – 3
PowerPoint-Bemutató